

BYZANTINA ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΙΚΑΡΙΑ

Ἐκ τῶν ὀλίγων μεταβυζαντινῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας κατεγράψαμεν εἰς τὴν Ἱκαρίαν, ἀναφέρομεν τέσσαρας, αἱ ὁποῖαι ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν: Αἱ τρεῖς ἀποτελοῦν ἓν σύνολον. Εἶναι ὁ Σταυρός, ἀπὸ τὴν κορυφὴν τέμπλου καὶ αἱ δύο γνωσταὶ ὡς «λυπηρά» εἰκόνες τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἰωάννου, αἱ ὁποῖαι φυλάσσονται εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων τοῦ Καραβοστάμου. Ἐκεῖ μετεφέρθησαν ἀπὸ τέμπλον τοῦ παλαιότερου ὁμωνύμου ναοῦ, ὅστις δὲν ὑπάρχει πλέον.

Ὁ Σταυρός ἔχει διαστάσεις 1,22 x 1,23 μ. καὶ δὲν ἔχει μεγάλας φθοράς. Ἐπ' αὐτοῦ εἰκονίζεται ὁ Χριστός, Ἐσταυρωμένος, γυμνός, μὲ μόνον τὸ περίζωμα. Εἰς τὰ τρία ἄκρα τοῦ Σταυροῦ τὰ σύμβολα τῶν Ἐθαγγελιστῶν. Ἐπάνω ὁ ἀετός τοῦ Ἰωάννου, ἀριστερὰ ὁ ἀνθρῶπος τοῦ Ματθαίου καὶ δεξιὰ ὁ λέων τοῦ Μάρκου. Κάτω ἀπὸ τὸν αἰτὸν τοῦ Ἰωάννου, ἐντὸς φυλλώματος δένδρου, ἡ φωλεὰ ἐνὸς λευκοῦ πελεκάνου μὲ τὰ τρία μικρά του, ποὺ ἐστραμμένα πρὸς αὐτὸν περιμένουν νὰ ἀναζωογονηθοῦν ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς πληγμένης πλευρᾶς του.

Ἡ σπανία αὕτη εἰς τὴν μεταβυζαντινὴν εἰκονογραφίαν παράστασις συμβολίζει προφανῶς τὸ πάθος καὶ τὴν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος «ἐζώσσε τοὺς θανόντας παῖδας του». Πρόκειται περὶ συμβολισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπαντῶμεν εἰς τὴν δευτέραν στάσιν τῶν Ἐγκωμιῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ψαλλομένων κατὰ τὸν ὄρθρον τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Ὁ ζωγράφος μας ἀπεικόνισε τὴν σκηνήν, ἀκριβῶς ὅπως τὴν εἶχεν ἐμπνευσθῇ καὶ δραματισθῇ ἀπὸ τὸ ἐγκώμιον: «ὥσπερ πελεκὰν τετρωμένους τὴν πλευράν σου Λόγε, τοὺς θανόντας παῖδας ἐζώσας ἐπιστάζας ζωτικούς αὐτοῖς χρόνους».

Ἡ δευτέρα εἰκὼν εἶναι τοῦ Ἰωάννου (ἀπὸ τὰ λυπηρά). Ἐχει ξυλόγλυπτον τοξωτὸν πλαίσιον, στηριζόμενον ἐπὶ κονίσκων. Κάτω ἡ ἐπίσης ξυλόγλυπτος βάσις μὲ φύλλα καὶ κλάδους ἀμπέλου. Ὁ Ἰωάννης εἰκονίζεται ἀγένειος καὶ νέος. Εἶναι ὄρθιος καὶ ἐστραμμένος πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἀνασηκῶναι ἐλαφρὰ τὸ ἱμάτιόν του μὲ τὴν ἀριστεράν του χεῖρα καὶ φέρει τὴν δεξιάν εἰς τὸ στήθος.

Φορεῖ κυανοπράσινον χιτῶνα καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν μὲ λευκοκιτρίνους φωτεινὰς πτυχάς. Εἰς τὰ γυμνὰ μέρη τὸ πλάσιμον γίνεται μὲ ἐλαιοπράσινον προπλάσιμόν. Τὸ φωτεινὸν μέρος τῆς ἐπι-

δερμίδος εἶναι ὑπόλευκον μὲ ὀλίγας ψιμυθιάς, αἱ ὁποῖαι φωτίζουν τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν λαιμὸν καὶ τὸν πῶγονα.

Ἡ Παναγία στρέφεται πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον, ἀνεγείρει ἐλαφρῶς τὴν δεξιάν τῆς χεῖρα, ἐνῶ τὴν ἀριστεράν φέρει εἰς τὸ πρόσωπον μὲ ἀπόγνωσιν. Φορεῖ κυανοπράσινον χιτῶνα καὶ ἐρυθρὸν μαφόριον μὲ μελανὰς καὶ λευκάς πτυχάς. Αἱ διαστάσεις τῆς εἰκόνος εἶναι 1 x 0,36 μ. καὶ εἶναι ἐλάχιστα ἐφθαρμένη. Τὸ πλάσιμον εἰς τὰ γυμνὰ μέρη γίνεται καὶ ἐδῶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπως καὶ εἰς τὴν προηγούμενην εἰκόνα. Τὰ ὀλίγα φῶτα, ὁ βαθύχρωμος προπλάσιμός καὶ ἡ αὐστηρὰ τεχνοτροπία ἐνθυμίζουν ἔργα τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰ. ἐνὸς ζωγράφου τῆς αὐστηρᾶς παραδόσεως.

Ἀπὸ τὰς λοιπὰς εἰκόνας τῆς νήσου ἀξίζει νὰ σημειωθῇ μία Βάπτισις, εὐρισκομένη εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς μονῆς Λευκάδος, εἰς τὴν νότιον Ἱκαρίαν.

Ἐχει διαστάσεις 0,77 x 0,575 μ. Ὁ Χριστὸς μὲ περίζωμα ὄρθιος εἰς τὸν Ἰορδάνην, μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους. Δεξιὰ ὁ Ἰωάννης καὶ ἀριστερὰ τρεῖς ἄγγελοι, ὁλόσωμοι, κλίνουν ἐλαφρῶς πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖρας ὕφασμα. Ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ἡ προσωποποίηση τοῦ Ἰορδάνου. Ἡ εἰκὼν ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὸν 18ον αἰ.

Ἐκτὸς τῶν εἰκόνων σημειώμενων καὶ δύο ὠραιότατα ξυλόγλυπτα μεταβυζαντινὰ τέμπλα, τὰ ὁποῖα ἡ τοπικὴ παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι ἐγιναν εἰς τὴν Χίον. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἄριστα ἐπεξεργασμένα καὶ παρὰ τὰς φθοράς τῶν διατηροῦν τὴν λάμπιν τῶν καὶ ἐντυπωσιάζουν.

Τὸ ἐν εὐρίσκεται εἰς τοὺς Ἁγίους Πάντας τοῦ Καραβοστάμου, εἰς τὴν βόρειον Ἱκαρίαν (Πί ν. 635 α)¹. Παρουσιάζει διαφορὰς ἀπὸ τὰ γνωστὰ μεταβυζαντινὰ τέμπλα. Δὲν εἰκονίζονται σκηναὶ τοῦ δωδεκαόρτου καὶ ἔχει τελείως διαφορετικὴν διάταξιν τῶν ζωνῶν. Ὑπάρχουν τὰ κάτω θωράκια τοῦ τέμπλου, διαχωριζόμενα διὰ ξυλογλύπτων κιονίσκων, ὡς καὶ ἡ βασικὴ ζώνη τῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου. Καὶ ἐδῶ οἱ κιονίσκοι καταλήγουν εἰς μικρὰ φυλλοφόρα κιονόκρανα. Διαμορφώνεται ἐν συνεχείᾳ ὁ κανονικὸς θριγκὸς μὲ ἀλλεπαλλήλους παραλλήλους ζώνας, καταφόρους ἀπὸ διάκοσμον. Σταγόνες συνεχεῖς, κυμάτιον, σταγόνες καὶ παῦλαι ἀποτελοῦν τὴν διακόσμησιν τῆς πρώτης ζώνης. Ἡ ἐπομένη φέρει φυτικὸν διάκοσμον μὲ κλάδους καὶ βότρους ἀμ-

1. Αἱ δημοσιεύμεναι ἐκ τῆς Ἱκαρίας φωτογραφίαι παρεχρήθησαν ἀπὸ τὸν κ. Φ. Ἡλιόπουλον, τὸν ὁποῖον καὶ εὐχαριστοῦμεν.

πέλου, ακολουθούν δεάλιν σταγόνες, ὀδόντες καὶ κυμάτια. Τέλος μικροὶ φυλλοφόροι κιλλίβαντες ὑποβαστάζουν τὴν τελευταίαν ζώνην, ἡ ὁποία πλὴν τῶν ὀδόντων φέρει καὶ σειρὰν λοξοτήτων ἀκανθοφύλλων. Αἱ ζῶναι συνεχίζονται καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων γεισιπόδων τοῦ τέμπλου, τῶν στηριζομένων εἰς τὰ κιονόκρανα τῶν διαχωριστικῶν κιονίσκων.

Εἰς τὴν μεσαίαν πύλην τοξωτὸν δαντελωτὸν ὑπέρθυρον μὲ ταινίαν, ἐκ φύλλων δάφνης, σχηματίζουσιν τόξον καὶ ἐντὸς καμπυλοπλευρῶν τριγώνων, κλάδοι μὲ ἄνθη καὶ καρπούς. Ἀνήκει πιθανώτατα εἰς τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰ.

Παρόμοιον τέμπλον, τὸ ὅποιον ἡ παράδοσις συσχετίζει ἐπίσης μὲ τεχνίτας τῆς Χίου, εὐρίσκεται εἰς τὸ Κυπαρίσσι τοῦ Εὐδήλου, εἰς τὴν βόρειον Ἰκαρίαν (Πί ν. 635 β). Καὶ εἰς αὐτὸ σχηματίζεται θριγκὸς ἐξ ἀλλεπαλλήλων ζωνῶν μὲ φυτικὰ ἢ γεωμετρικὰ κοσμήματα, παρόμοια μὲ τοῦ προηγουμένου τέμπλου. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τέμπλου ὕψνεται σταυρὸς μὲ τὸν Χριστὸν Ἐσταυρωμένον καὶ εἰς τὰ ἄκρα τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστὰς ἐν προτομῇ.

Λεῖπει ἡ δεξιὰ κεραία τοῦ σταυροῦ, ἥτις φαίνεται ὅτι ἔχει ἀφαιρεθῇ προσφάτως. Ἐν μέγα μετάλλιον Εὐαγγελιστοῦ, κρατούμενον ὑπὸ δύο ὀλοσώμων ἀγγέλων, εὐρίσκεται ἐμπροσθεν τῆς βάσεως τοῦ σταυροῦ. Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ δύο δράκοντες καὶ ἀπὸ τὰ λυπηρὰ μόνον ἡ μία εἰκὼν. Ὡς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον, ἔχουν μετακινηθῇ καὶ ἐδῶ μέλη τοῦ τέμπλου, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι αἱ δύο τελευταῖαι πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ τέμπλου ζῶναι δὲν εἶναι συνεχεῖς. Ἐκάστη ζώνη ἀποτελεῖται ἐκ δύο σανίδων μὲ διαφορετικὴν ξυλόγλυπτον διακόσμησιν. Ἀνήκει πιθανώτατα εἰς τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς καταγραφῆς τῶν εἰκόνων καὶ κειμηλίων τῆς νήσου ἐπεσκέφθημεν ὀρισμένους τοιχογραφημένους ναοὺς, οἱ ὅποιοι ἀξίζει νὰ σημειωθῶν καὶ νὰ μελετηθῶν. Περιορίζομαι εἰς σύντομον περιγραφὴν τῶν τοιχογραφιῶν τῶν.

Ἐκ τῶν ναῶν ἀναφέρω τὸ **Καθολικὸν τῆς Ὁσίας Θεοκτίστης** τῆς Λεσβίας. Εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμίσεως ὥρας ἀπὸ τὴν Πέρα Μεριά. Ἡ ἐκκλησία εἶναι μονόκλιτος, καμαροσκεπὴς καὶ ἔχει τομὴν ὑπερυψωμένου τόξου.

Εἶναι κατὰγραφος ἀπὸ τοιχογραφίας τοῦ 17ου αἰ., ὅπως ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς εὐρισκομένης εἰς τὸν νότιον τοῖχον, ἐντὸς τετραγώνου πλαισίου. Διετηρήσαμεν τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τὴν μετεγράψαμεν ὡς ἑξῆς:

Ἐτεληόθη ἡ παρούσα ζωγραφία διὰ κόπον /
κ(αι) ἐξόδου κτιτόρου τοῦ πανοσηοτάτου ἐν ἱε/-
ρομονάχοις κ(αι) πν(ευμ)ατικῆς π(ατ)ράσης.
Κ(;)ω Κυρ παπὰ Γερασίου κ(αι) ἡ μήτηρ, αὐ-
τοῦ Μαρία πρεσβυτέρα / καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
Μελέτιος / ἱερομόναχος / διὰ χειρὸς δὲ κάμου / τοῦ
ταπηνοῦ κ(αι) ἀναξίου δούλου Χατζιπαντελί /
Ἀναγνώστου ἐκ Χίου / ἐκ κόμης / Νεοχωρίου / τὸ
ἐπὶ κλην. 1688 Μηνὶ / ὀκτοβρίου β.

Ἐπὶ τοῦ νοτίου ἐπίσης τοῖχου προσωπογρα-
φία τοῦ κτήτορος καὶ ἡ ἐπιγραφὴ : Δέσις τοῦ
δούλου τοῦ Θεοῦ Μελετίου/ἱερομονάχου / κ(αι)
κτῆτορος τῆς ἀγίας / μονῆς ταύτης.

Ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ τοῖχου γυναικεία μορφή καὶ
ἐπιγραφὴ: Δέσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μαρίας
Πρεσβυτέρας. Δεξιώτερον: Δέσις τῶν δούλων
τοῦ Θεοῦ Γερασίου ἱερομονάχου κ(αι) τῆς Μη-
τρὸς αὐτοῦ Μαρίας Πρεσβυτέρας κτητόρων. . . .

Ἡ εἰκονογράφησις ἐπὶ τοῦ βορείου τοῖχου χω-
ρίζεται εἰς ζώνας. Ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ νοτίου
τοῖχου ἡ πρώτη ζώνη ἀρχίζει μὲ τέσσαρας ἀγίας
γυναικείας μορφάς ὀρθίας καὶ ἐντελῶς κατ' ἐνώ-
πιον (Κυριακή, Ἀναστασία, Μαρίνα, Παρα-
σκευή). Κρατοῦν εἰς τὴν δεξιάν χεῖρα σταυρὸν
καὶ φέρουν τὴν ἀριστερὰν πρὸ τοῦ στήθους μὲ
τὴν παλάμην πρὸς τὰ ἔξω.

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν αὐτὴν ζώνην, ἀνατολικώ-
τερον, ὁ Ἅγιος Εὐστάθιος ἔφιππος ἔρχεται ἐκ δε-
ξιῶν καὶ κρατεῖ ἀκόντιον. Ἀκολουθεῖ ἀμέσως
ἄλλος ἅγιος ἔφιππος καὶ τέλος πρὸς τὸ ἱερόν, εἰς
ὥραιος πελώριος Γαβριήλ, ὁ ὁποῖος φθάνει τὸ
ὕψος καὶ τῆς δευτέρας ζώνης.

Ἡ δευτέρα ζώνη ἀρχίζει μὲ τρεῖς γηραιὰς
μορφάς. Ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ Ἅγιοι κατ' ἐνώ-
πιον : Ἰσίδωρος μὲ βραχὺν στρατιωτικὸν χιτῶνα,
θώρακα καὶ χλαμύδα. Πολύκαρπος μὲ φαῖλό-
νιον, ὁμοφόριον, ἐπιτραχήλιον. Ἅγιος Προκό-
πιος, ἀγένειος, μὲ βραχὺν χιτῶνα, θώρακα καὶ
χλαμύδα. Ἅγιος Εὐθύμιος. Προφήτης Ζαχα-
ρίας, Προφήτης Ἠλίας. Εἰς τὴν τρίτην ζώνην
εἰκονίζονται σκηναὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ.
Ἀρχίζουν μὲ τὴν Σταύρωσιν : ὁ Χριστὸς μεταξὺ
δύο ληστῶν, ἀριστερὰ κάτω ἡ Παναγία, δύο μυ-
ροφόροι καὶ στρατιώτης μὲ λόγχην. Δεξιὰ ὁ
Ἰωάννης καὶ ὁ ἐκατόνταρχος. Ἀκολουθοῦν ἡ
Βάπτισις καὶ ἡ Γέννησις.

Εἰς τὸν βόρειον τοῖχον ἡ εἰκονογράφησις ἀρ-
χίζει μὲ τὰς Ἁγίας Βαρβάραν, Εἰρήνην, Αἰκατερί-
νην. Ἀκολουθεῖ ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ὁ ὁποῖος φθά-
νει εἰς τὸ ὕψος καὶ τῆς δευτέρας ζώνης καὶ τέλος
ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ, ὥραιος, πελώριος, ἀπέ-
ναντι ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν Γαβριήλ τοῦ νοτίου τοί-
χου.

Εἰς τὴν δευτέραν ζώνην οἱ Ἅγιοι Σάββας, Ἀντώνιος, Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη, ὁ Ἐπιτάφιος θρῆνος, ὁ προφήτης Δαυὶδ, ἡ Κάθοδος εἰς τὸν Ἅδην καὶ τέλος ὁ Λίθος.

Εἰς τὸν δυτικὸν τοῖχον ἡ Δευτέρα Παρουσία. Εἰς τὴν κόγχην τοῦ ἱεροῦ ἡ Πλατυτέρα, εἰς τὴν καμάραν ἀριστερὰ ἐπάνω ἡ Ἀνάληψις καὶ κάτω οἱ Ἅγιοι Παντελεήμων, Ἑρμόλαος καὶ Σπυρίδων. Δεξιὰ ἐπάνω ὁ Εὐαγγελισμὸς καὶ κάτω οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι, Κοσμάς καὶ Δαμιανός.

Εἰς τὸ βόρειον ἐπίσης μέρος τῆς Ἰκαρίας, εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ χωρίου Κοσσίκια σφάζεται ὁ μεταβυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ζωοδότου.

Εἶναι μονόκλιτος, καμαροσκεπής, μὲ τρία ἐνισχυτικά τόξα, κατάγραφος. Καὶ ἐδὼ ἡ ζωγραφικὴ, ὅπως καὶ εἰς τὸν προηγούμενον ναόν, εἶναι χωρισμένη εἰς ζώνας :

Εἰς ὅλον τὸν δυτικὸν τοῖχον ἡ Δευτέρα Παρουσία (Πί ν. 636 α - β). Μὲ μίαν σκηνὴν κολλάσεως ἀρχίζει ἡ πρώτη ζώνη τοῦ βορείου τοίχου, ἐν συνεχείᾳ τοῦ δυτικοῦ. Τρεῖς γυναικεῖαι μορφαὶ καὶ μία ἀνδρική, περιεζωσμένοι ἀπὸ ὄφεις : μοιχός, ὠτακούστρια, βλάσφημος καὶ ἡ ἀποστρέφουσα τὰ νήπια. Ἀνατολικώτερον αἱ Ἅγιοι Μαρίνα καὶ Ματρώνα ἢ ἐν Χίῳ, οἱ Ἅγιοι Ἀνδρέας, Ἰωάννης ὁ Θεολόγος καὶ Γαβριήλ.

Ἡ δευτέρα ζώνη ἀρχίζει μὲ τὸν « ἀρχιληστήν » (Πί ν. 637 α). Ὁ ληστής μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, γυμνός, μὲ μόνον τὸ περιζώμα, περιμένει νὰ κριθοῦν αἱ πράξεις του. Ἐξ ἡμικυκλίου φαίνε-

ται ἡ « Χεῖρ Κ(υρίου) » ἡ ὁποία κρατεῖ ζυγόν. Ἐπιγραφή : « ἐλλέχωντε πράξεις ». Ἀριστερὰ τρεῖς ἄγγελοι καὶ δεξιὰ δαίμονες. Ἐνας ἄγγελος κρατεῖ ζεύγος περιστερῶν καὶ τὸ ἀποθέτει εἰς τὸν ἕνα δίσκον τοῦ ζυγοῦ, ὁ ὁποῖος βαρύνει πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν, παρ' ὅ,τι εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν οἱ δαίμονες ἀγωνίζονται διὰ νὰ κερδίσουν τὸν ληστήν (δύο ἐξ αὐτῶν κάθονται εἰς τὸν ἄλλον δίσκον τοῦ ζυγοῦ). Ἀνατολικώτερον οἱ Ἅγιοι Παντελεήμων, Εὐθύμιος, Σάββας, Ἀντώνιος, Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

Εἰς τὴν τρίτην ζώνην ὁ Προφήτης Δανιήλ, ἡ Μεταμόρφωσις, ὁ Ζαχαρίας, ὁ Ἡσαΐας, Βάπτισις, ὁ Μωϋσής, ἡ Ὑπαπαντή, ὁ Ἰερεμίας, ὁ Ἰωνάς, στηθάρια ἁγίων.

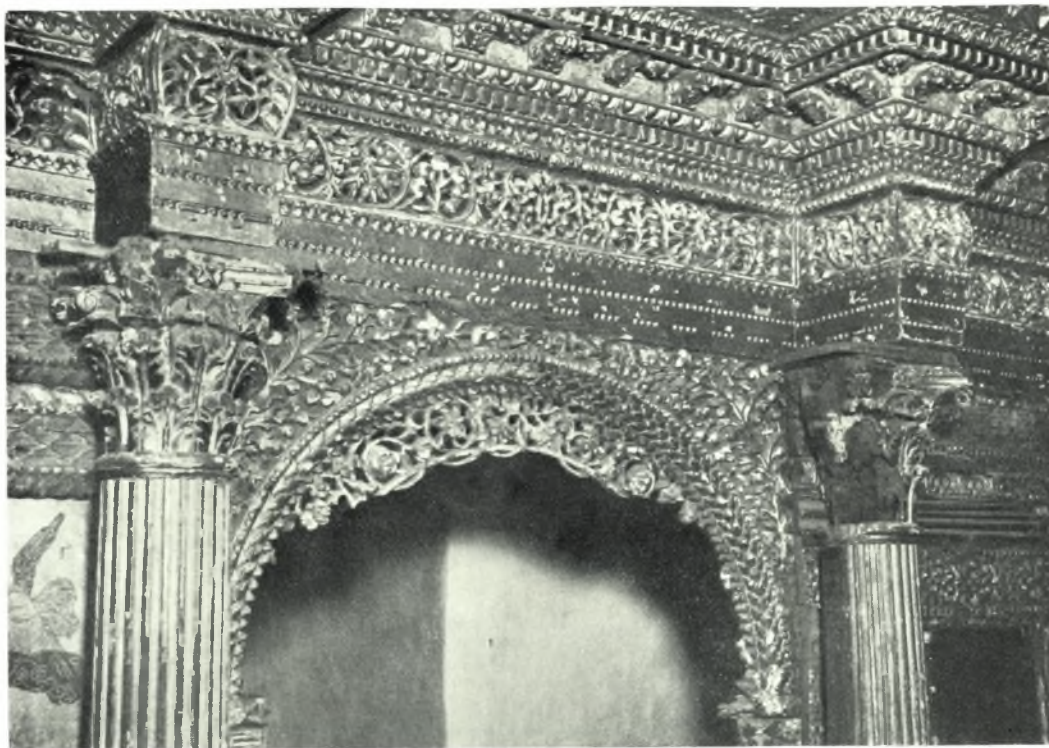
Εἰς τὴν κόγχην τοῦ ἱεροῦ ὁ Χριστὸς Ζωοδότης, εἰς τὴν κόγχην τῆς προθέσεως ὁ Νυμφίος.

Εἰς τὸν κατακόρυφον ἀνατολικὸν τοῖχον (τύμπανον) τοῦ ἱεροῦ οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, καθήμενοι. Εἰς τὸν νότιον τοῖχον τοῦ ἱεροῦ, Γέννησις καὶ στηθάρια ἁγίων, εἰς συνέχειαν μὲ τὰ στηθάρια ἁγίων τοῦ κυρίως ναοῦ. Εἰς τὸν βόρειον, Ἀνάληψις ἄνω (Πί ν. 637 β) καὶ κάτω ὁ Ἅγιος Πέτρος Ἀλεξανδρείας.

Οἱ τοιχογραφίες τοῦ Ζωοδότου, παρ' ὅ,τι ἔχουν ἀρκετὰ λαϊκὰ στοιχεῖα, διατηροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μορφάς, αἱ ὁποῖαι μένουν πισταὶ εἰς τὴν σοβαρὰν παράδοσιν τῆς Κρητικῆς τέχνης. Παράδειγμα ἀποτελοῦν αἱ ὠραῖαι μορφαὶ τῶν Ἁγίων Ἀνδρέου καὶ Ἰωάννου (Πί ν. 637 γ).

ΧΡ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΥ - ΜΠΑΛΤΟΓΙΑΝΝΗ

*

Ίκαρία : α. Καραβόσταμον. Ναός Ἁγίων Πάντων. Λεπτομέρεια τοῦ ξυλογλύπτου τέμπλου, β. Κυπαρίσσι
Εὐδήλου. Λεπτομέρεια ξυλογλύπτου τέμπλου

Ίκαρία. Κοσσίκια. Μεταβυζαντινός ναός Ζωοδότου : α - β. Λεπτομέρειαι τῶν σκηνῶν τῆς Δευτέρας Παρουσίας (τοιχογραφία)

ΧΡ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΥ - ΜΠΑΛΤΟΓΙΑΝΝΗ

Ίκαρία. Κοσσίκια. Τοιχογραφία ἐκ τοῦ μεταβυζαντινοῦ ναοῦ Ζωοδότου : α. « Ὁ ἀρχιληστής », β. Ἡ Ἀνάληψις καὶ ἅγιοι, γ. Οἱ Ἀπόστολοι Ἀνδρέας καὶ Ἰωάννης